

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

> Retouradres Postbus 90801 2509 LV Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 1 A
2513 AA S GRAVENHAGE

Postbus 90801
2509 LV Den Haag
Anna van Hannoverstraat 4
T 070 333 44 44
F 070 333 40 33
www.szw.nl

Contactpersoon

Onze referentie
AV/PB/10/4541

Bijlagen
Overzicht actuele EU
pensioendossiers

Datum 2 april 2010
Betreft Europese en internationale bedreigingen Nederlandse pensioenstelsel
(motie van het lid Omtzigt 31990, nr 11)

Met deze brief ga ik, mede namens de Minister van Financiën, in op het verzoek in de motie van het lid Omtzigt om alle Europese en internationale bedreigingen in kaart te brengen en aan te geven hoe het Nederlandse pensioenstelsel hiertegen kan worden beschermd.

Ik merk vooraf op dat het Nederlandse stelsel van aanvullende pensioenen internationaal hoog aangeschreven staat. Door collectiviteit en solidariteit worden risico's met elkaar gedeeld en de verplichtstelling zorgt voor een brede dekking. Dit maakt vormen van verzekeren mogelijk die in de markt niet gemakkelijk zijn te realiseren. De lage uitvoeringskosten en de mogelijkheid risico's met andere generaties te delen leidt ertoe dat dit stelsel relatief goed voorbereid is op vergrijzing.

Bij discussies in internationaal verband op het terrein van pensioen stelt het kabinet de toereikendheid en de betaalbaarheid van het stelsel voorop. Op verschillende manieren oefent de buitenwereld invloed uit op het pensioenstelsel. Daarbij is niet alleen sprake van bedreigingen. Nieuwe ontwikkelingen op internationaal pensioengebied bieden ook kansen, niet alleen voor onze pensioenfondsen, verzekeraars en uitvoerders, maar ook voor het uitdragen van onze verworvenheden op dit gebied en om gemaakte keuzen met betrekking tot het Nederlandse stelsel opnieuw te toetsen aan verander(en)de opvattingen.

Europa

Binnen Europa zijn in dit kader met name de Open Methode van Coördinatie (OMC) en regelgeving van belang.

OMC

Bij de OMC probeert de EU de lidstaten ertoe te bewegen van elkaar te leren en hen zo tot beter beleid te laten komen. Dit vindt plaats via de vaststelling van gemeenschappelijke doelstellingen en richtsnoeren, de vaststelling van indicatoren en van beste praktijken op de terreinen. Daarbij blijft de verantwoordelijkheid voor dat beleid bij de lidstaat. Het kabinet heeft eerder al aangegeven aan de OMC op het terrein van pensioen veel waarde te hechten. De OMC houdt adequaat rekening met de grote verschillen tussen de pensioenstelsels van aanvullende pensioenen in de diverse lidstaten. Het gaat hierbij niet alleen om de verschillen in de eerste pijler, de basisvoorziening die door de overheid wordt verzorgd, maar ook om de verschillen in de tweede pijler, in de inhoud van

de pensioentoezegging, het toezicht, de rol van overheid en sociale partners en in de fiscale regimes.

Europese regelgeving

Op regelgevend niveau staat Richtlijn 2003/41/EG betreffende de werkzaamheden van en het toezicht op instellingen voor bedrijfspensioenvoorzieningen centraal. De overwegingen bij die richtlijn benadrukken enerzijds het belang van een interne markt voor financiële diensten voor het scheppen van economische groei en werkgelegenheid en de rol van de instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening. Besluitvorming in dat verband vindt plaats met gekwalificeerde meerderheid van stemmen. Tegelijkertijd wijzen de overwegingen op het subsidiariteitsbeginsel op grond waarvan de lidstaten volledig verantwoordelijk dienen te blijven voor de organisatie van hun pensioenstelsels en voor de besluitvorming betreffende de rol van elke der drie pensioenpijlers in de individuele lidstaten.

Datum

2 april 2010

Onze referentie

AV/PB/10/4541

Op dit regelgevende niveau zien diverse dossiers direct en indirect op de pensioensector. In de bijlage bij deze brief wordt op deze onderwerpen nader ingegaan.

Overige Europese invloeden

De Europese Commissie komt binnenkort met een discussiestuk (een "groenboek") over wat de komende jaren over pensioenbeleid op Europees niveau geregeld moet worden. Het is niet uitgesloten dat de Europese Commissie bepaalde van de bovengenoemde zaken in dat groenboek opnieuw aan de orde zal stellen. Het kabinet zal dat groenboek beoordelen en haar reactie erop ook aan de Tweede Kamer zenden.

Overigens wordt in veel lidstaten met betrekking tot pensioen geen onderscheid gemaakt tussen de 2e pijler (aanvullend pensioen) en de 3e pijler (lijfrentes) en worden die 2e en 3e pijler gezamenlijk aangeduid als 'private pensions'. In die lidstaten worden pensioenregelingen door de deelnemer zelf afgesloten. Nederland is er daarbij alert op dat overwegingen die relevant kunnen zijn voor de 3e pijler niet automatisch van toepassing worden op de 2e pijler.

Ook kunnen rechterlijke uitspraken doorwerking hebben tot het terrein van pensioen. Daarbij teken ik aan dat er op dit moment geen fiscale en andere (infractie)procedures aanhangig zijn bij het Europees Hof van Justitie die gevolgen voor het Nederlandse pensioenstelsel zouden (kunnen) hebben. Ten slotte wordt opgemerkt dat bij het opstellen van de (fiscale) regelgeving altijd getoetst wordt of deze voldoen aan het Europese recht. Dit neemt uiteraard niet weg dat de dynamiek van het EG-recht met zich meebrengt dat hierop wel voortdurend moet worden toegezien.

Pensioenen kunnen een aanzienlijke invloed hebben op de financieel-economische situatie in sommige lidstaten en op de stabiliteit van de euro. Binnen de EU gelden in dit verband de afspraken zoals vormgegeven in het Stabiliteits- en Groeipact (SGP). Nederland zet zich er voor in dat aan de afspraken in het SGP strak de hand wordt gehouden.

Buiten Europa

Voor wat betreft de ontwikkelingen buiten Europa staat voorop dat op mondiaal niveau geen voor het Nederlandse pensioenstelsel bindende besluitvorming aan de orde is. Wel zijn er bredere ontwikkelingen gaande die maken dat de

Nederlandse ervaringen op pensioengebied voor veel opkomende landen in de wereld relevant zijn. Veel opkomende economieën worden, of zullen op termijn, worden geconfronteerd met vergrijzing en met de noodzaak van een adequate voorziening voor de oudedag. Dat leidt er mede toe dat bij organisaties zoals de OESO, de Wereldbank en het IMF steeds meer de noodzaak van een tijdige opbouw van adequate pensioenrechten wordt onderkend. Voorts onderkennen deze organisaties de voordelen van het Nederlandse stelsel gebaseerd op collectiviteit en solidariteit met een financiering op kapitaaldekking ten aanzien van spreiding van risico's en kostenbeperking.

Datum

2 april 2010

Onze referentie

AV/PB/10/4541

Conclusie

Geconcludeerd kan worden dat op dit moment, met uitzondering van het dossier van de Internationale Boekhoudregels, geen sprake is van directe Europese en internationale bedreigingen op het terrein van de regelgeving ten aanzien van het Nederlandse pensioenstelsel. Wel zijn op verschillende niveaus internationale ontwikkelingen gaande die gevolgen kunnen hebben voor het Nederlandse pensioenstelsel. Nederland volgt deze ontwikkelingen en wendt waar nodig en mogelijk haar invloed aan. Onze opvattingen over en ervaringen met pensioenregelingen wegen in internationaal verband zwaar.

De Minister van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid,

J.P.H. Donner

Bijlage bij brief AV/PB/10/4541

1. EU richtlijnen die in nationale wetgeving geïmplementeerd moeten worden

a. **Richtlijn Solvency II (COM (2007) 361 FINAL, 11 juli 2007)**

Het Europees Parlement heeft deze richtlijn op 22 april 2009 aangenomen. De ECOFIN Raad van 5 mei 2009 heeft dit bevestigd. De Richtlijn zal leiden tot een aanpassing van Richtlijn 2003/41/EG zonder dat dit materiele gevolgen voor die laatste Richtlijn en voor Nederlandse pensioenfondsen heeft.

Datum

2 april 2010

Onze referentie

AV/PB/10/4541

2. Commissie-voorstellen voor richtlijnen die nog niet door de Raad van Ministers c.q. het Europees Parlement zijn aangenomen

a. **Conceptrichtlijn "on minimum requirements for enhancing worker mobility by improving the acquisition and preservation of supplementary pension rights" (COM (2007) 603 final, 9 oktober 2007)**

Dit (herziene) voorstel van de Commissie voor een richtlijn ter verbetering van de overdraagbaarheid van aanvullende pensioenrechten beoogt de arbeidsmobiliteit binnen de nationale arbeidsmarkt en tussen de lidstaten te bevorderen.

Over deze richtlijn heeft de Tweede Kamer de motie van 21 september 2006 aangenomen met het verzoek te bewerkstelligen dat er geen communautaire regeling op dit terrein komt (Kamerstukken II 2006/07, 30413, nr. 74) en de motie van 24 mei 2007 aangenomen met het verzoek niet in te stemmen met een richtlijn die zich te eenzijdig richt op Nederland en een paar landen en die met een wacht- en drempeltijd van 5 jaar beperkt of niet bijdraagt aan de arbeidsmobiliteit binnen Europa (Kamerstukken II 2006/07, 21501-31, nr. 125).

Dit onderwerp is voor het laatst aan de orde geweest in de Raad WSBVC van 9 juni 2008. Toen is geen overeenstemming bereikt.

b. **Conceptrichtlijn btw-stelsel verzekerings- en financiële diensten (COM(2007) 747 definitief en COM(2007) 746 definitief)**

Dit richtlijnvoorstel bevat onder meer een verduidelijking van de BTW-vrijstellingsregels voor verzekerings- en financiële diensten.

In de brief aan de Tweede Kamer van 29 januari 2008 (Kamerstukken II, 2007/08, 22112, nr. 608 11) is onder meer het volgende aangegeven. "Nederland ondersteunt het standpunt van de Europese Commissie dat de BTW-vrijstelling voor de financiële diensten- en verzekeringssector het uitgangspunt blijft. (...) Wat betreft de «outsourcing» van werkzaamheden beoogt het richtlijnvoorstel geen afwijkende fiscale behandeling ten opzichte van de toepassing van de huidige BTW-richtlijn. Het «outsourcen» van werkzaamheden blijft normaliter een met BTW belaste dienst, tenzij de betreffende werkzaamheden een afzonderlijk geheel vormen en tevens het kenmerkende en essentiële karakter van de vrijgestelde dienst in kwestie hebben."

Ofschoon een meerderheid van de lidstaten het standpunt van de Commissie deelt heeft het onderwerp nog niet tot besluitvorming geleid vanwege het vereiste van unanimititeit.

c. **Raamwerk Europees Toezicht (o.a. COM(2009) 502 final)**

De Commissie heeft op 23 september 2009 vier Verordeningen en een

Raadsbesluit gepubliceerd ter oprichting van de European Systemic Risk Board (ESRB) en de European Supervisory Authorities (ESAs), te weten, de European Banking Authority (EBA), de European Insurance and Occupational Pensions Authority (EIOPA) en de European Securities and Markets Authority (ESMA).

De kabinetsreactie erop is opgenomen in Kamerstukken II 2009/10, 22 112, nr. 940).

De Ecofin Raad heeft besloten dat de Europese toezichthouder op het terrein pensioen (EIOPA) geen bevoegdheden krijgt op het terrein van sociaal- en arbeidsrecht (art 1, lid 2b). Op het overige terrein (dus het terrein van het financieel toezicht) krijgt EIOPA geen bevoegdheid om bindende technische standaarden vast te stellen die politieke keuzen inhouden, als niet-politieke technische standaarden wenselijk zijn dan vergen die een open publieke consultatie erover met een kosten/batenanalyse (art 7, lid 1). Daarnaast heeft de Ecofin Raad besloten om 2 stakeholders groups op te richten (1 voor pensioen en 1 voor verzekeringen) om de financiële toezichthouders te adviseren (art 22).

De plenaire stemming erover in het Europees Parlement wordt in maart 2010 verwacht.

Datum

2 april 2010

Onze referentie

AV/PB/10/4541

d. Voorstel voor een Richtlijn tot aanpassing van de financiële toezichtsrichtlijnen COM(2009) 576 final d.d. 26 november 2009 (Omnibus-Richtlijn)

Dit richtlijnvoorstel van de Commissie bevat de aanpassing in de wetgeving die het gevolg zijn van de voorstellen in de verordening genoemd onder punt c. en wordt thans door de Ecofin Raad behandeld.

**e. Richtlijn inzake beheerders van alternatieve beleggingsfondsen
COM(2009) 207 30 april 2009**

Dit voorstel beoogt een passend regelgevend en toezichtkader te creëren voor alternatieve beleggingsfondsen die participaties aanbieden aan professionele beleggers.

De discussie in de Ecofin Raad heeft inmiddels geleid tot een oplossing die volgens de Nederlandse pensioenfondsen op dit punt niet ideaal maar wel werkbaar is.

3. Door de Commissie aangekondigde voorstellen

a. Plannen nieuw College ("Groenboek Pensioen")

In de brief is op dit Groenboek Pensioen ingegaan.

b. Evaluatie Richtlijn pensioenfondsen

De Commissie heeft op 30 april jl. verslag uitgebracht (COM (2009) 203 definitief) over vier kernaspecten van de richtlijn, te weten:

- om de twee jaar over de voorschriften voor de berekening van de technische voorzieningen, en
- een eenmalig verslag over de toepassing van de beleggingsvoorschriften, de gemaakte vorderingen inzake de aanpassing van de nationale toezichtstelsels en grensoverschrijdende bewaring.

Ten aanzien van deze vier kernaspecten ziet de Commissie geen onmiddellijke noodzaak tot wetwijzigingen.

c. PRIPS

Op 30 april 2009 heeft de Europese Commissie een mededeling gepubliceerd waarin is aangegeven dat zij met betrekking tot pakketproducten voor retailbeleggingen (Packaged Retail Investment

Products: PRIPS) wil komen tot betere informatievoorziening en eerlijker verkoopprocessen.

Zoals is aangegeven in de brief is Nederland er bij dit onderwerp alert op dat overwegingen die relevant kunnen zijn voor de 3^e pijler niet automatisch op de 2^e pijler van toepassing worden.

Datum
2 april 2010

Onze referentie
AV/PB/10/4541

4. Overige EU onderwerpen

a. Internationale jaarrekeningregels

In maart 2008 heeft de International Accounting Standards Board (IASB) het discussiepaper «Preliminary Views on Amendments to IAS 19 Employee Benefits» (de verslaggevingsregels voor pensioenen van beursgenoteerde ondernemingen) uitgebracht.

In de reactie van de Nederlandse regering van 6 oktober 2008 op dit discussiepaper is geconcludeerd: het gaat hierbij om belangrijke aanpassingen die niet moeten plaatsvinden voordat een fundamentele herbeoordeling van de verslaggeving over pensioenen heeft plaatsgehad; de huidige verslaggevingsregels houden geen rekening houden met de prudentiele eisen die voor pensioenfondsen gelden en die zijn gebaseerd op Richtlijn 2003/41/EG; het gevaar dat verslaggevingsregels ondernemers dwingen af te zien van het dragen van welke vorm van risico dan ook. Dat staat haaks op de Europese doelstellingen die met het oog op de vergrijzing en de dalende beroepsbevolking zijn gemaakt over adequate en financiële gezonde oudedagsvoorzieningen.

De 150 reacties op het discussiepaper zullen worden verwerkt in een nieuwe exposure draft die naar verwachting in het tweede kwartaal van 2010 voor openbare consultatie zal worden uitgebracht. Daarna vindt besluitvorming door de Europese Commissie via een comitologie-procedure plaats.

b. Lissabonstrategie

Ter uitvoering van de Lissabonstrategie wordt in het kader van de open methode in EU comités aspecten bezien zoals: de sociale impact van de financiële crisis, de gevolgen van de financiële crisis voor pensioensystemen, de relatie tussen houdbaarheid en toereikendheid van pensioenstelsels, de gevolgen van onvolledige loopbanen door werkloosheid of zorg voor kinderen, de relatie duurzame groei, werkgelegenheid, vermindering van armoede en grotere sociale cohesie.

Over de besluitvorming door de Raad WSBVC wordt via de bestaande procedures gerapporteerd.

* * *